

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
FILOZOFSKI FAKULTET

FILOZOFSKI FAKULTET
SVEUČILIŠTA U PEČUHU

ZBORNİK RADOVA S MEĐUNARODNOGA
ZNA NSTVENOGA SKUPA

ZLATNI DANCİ 13 – SUVREMENA DJEČJA
KNJIŽEVNOST

Za izdavača
Loretana Farkaš

Recenzenti
Ljudmila Vasiljeva (Lavov)
Olha Kravetz (Lavov)

Prijevod sažetaka na engleski jezik
Romana Čačija

Prijevod sažetka s makedonskoga na hrvatski jezik
Dalibor Vučkovski

Prijevod sažetka s bjeloruskoga na hrvatski jezik
Ljudmila Vasiljeva

Crtež na naslovnici
Ivan Lovreković, ak. slikar
Josip Pavić, ak. slikar

CIP dostupan na računalnom katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 805434.

ISBN: 978-953-314-048-3

Tisak
Filozofski fakultet Osijek

Naklada
200 primjeraka

ZBORNİK RADOVA S MEĐUNARODNOGA
ZNA NSTVENOGA SKUPA

ZLATNI DANJI 13 – SUVREMENA DJEČJA KNJIŽEVNOST

(Osijek, 7. i 8. travnja 2011.)

Uredila
Ana Pintarić

ZBORNİK RADOVA S MEĐUNARODNOGA
ZNA NSTVENOGA SKUPA

ZLATNI DANCI 13 – SUVREMENA DJEČJA KNJIŽEVNOST

(Osijek, 7. i 8. travnja 2011.)

Uredila
Ana Pintarić

KAZALO

Mahmut Čelik, Jovanka Denkova: DIJETE, OBRAZOVANJE I LITERATURA	7
Dragica Haramija: SLOVENSKA OMLADINSKA PROZA NAKON 1991.	13
Kristina Giacometti, Ivana Faletar: "SATNI MEHANIZAM": MEHANIČKI SVEMIR KAO PODLOGA ZA ODMATANJE KRITIČKE POSTMODERNISTIČKE PRIČE O DRUŠTVU I OBRAZOVANJU	29
Drijenka Pandžić Kuliš, Zrinka Pandžić, Vlatka Pandžić Jakšić: SUVREMENA HRVATSKA DJEČJA I MLADEŠKA KNJIŽEVNOST I POREMEĆAJI HRANJENJA	43
Marina Gabelica: SUVREMENI MEDIJI U DJEČJOJ KNJIŽEVNOSTI.....	67
Andrijana Kos-Lajtman, Nina Plantak: POTTEROVSKO-DEMONSKO-MITOLOŠKA FANTASTIKA U SUVREMENOM HRVATSKOM DJEČJEM ROMANU – „KRIJESNICI” JASNE HORVAT I „LUNA” ROBERTA NAPRTE	75
Sanja Franković: GLAZBENI OTKUCAJI DJETINJSTVA - SEMIOZA PROVODNIH MOTIVA U ROMANU PALME KATALINIĆ "ANJA VOLI PETRA"	95
Jovanka Denkova: FANTAZIJA ILI „REALNOST” U ZNAJSTVENOJ FANTASTICI ZA DJECU	115
Timea Bockovac: JEZIČNA OBILJEŽJA SUVREMENE MAĐARSKE DJEČJE POEZIJE	123
Olga Fedorišin, Ljudmila Vasiljeva: UMJETNIČKE ZNAČAJKE JEZIKA DJEČJE KNJIŽEVNOSTI (NA PRIMJERU UKRAJINSKIH I HRVATSKIH KNJIŽEVNIH TEKSTOVA)	131
Valentina Majdenić, Sandra Centner: SUVREMENI SLAVONSKI TEKST U HRVATSKOJ KNJIŽEVNOSTI ZA DJECU.....	141

Pribitko Gennady Viktorovich: NAZIVI NEKIH LIKOVA BJELORUSKOG FOLKLORA: ETIMOLOŠKI ASPEKTI.....	151
Ranka Javor: O ČEMU MLADIMA PRIČA MIRO GAVRAN	157
Ivan Bošković: DALIBOR CVITAN KAO KRITIČAR DJEČJE KNJIŽEVNOSTI	163
Vedrana Živković Zebec: SUVREMENA HRVATSKA KNJIŽEVNOST ZA MLADE NA PRIMJERU ROMANA NADE MIHELČIĆ	173
Mara Knežević: PORUKA AUTORSKE BAJKE GROZDANE OLUJIĆ I IVANE BRLIĆ-MAŽURANIĆ	185
Olga Kravets: NAJSLAVNIJI SUVREMENI UKRAJINSKI BAJKOPISAC VSEVOLOD NESTAJKO	193
Jasna Ažman: NOVO ČITANJE DJELA IVANE BRLIĆ-MAŽURANIĆ.....	199
Svetlana Kalezić Radonjić: FANTASTIČNA TRILOGIJA ČEDE VUKOVIĆA IZMEĐU BAJKE I ZNANSTVENE FANTASTIKE	207
Željko Predojević: USMENOKNJIŽEVNO, MITOLOŠKO I PUČKOPREDAJNO U DJEČJOJ PROZI LIDIJE BAJUK	233
Jadranka Nemeth-Jajić: O JEZIKU I STILU BAJKE „JEŽ” KATARZYNE KOTOWSKE U PRIJEVODU IVANE VIDOVIĆ BOLT	247
Dragica Dragun: PUTOPISNE EPIZODE U KNJIŽEVNOSTI ZA DJECU I MLADEŽ	255
Lidija Bakota: JEZIK I STIL SUVREMENOGA DJEČJEGA KNJIŽEVNIKA VLADIMIRA BAKARIĆA	265

Lana Mayer: ALTERNATIVNI OBITELJSKI OBLICI U NJEMAČKIM DJEČJIM SLIKOVNICAMA	279
Ivana Kukić Rukavina, Boris Kukić: PROJEKT „HRVATSKI VELIKANI“ – POKUŠAJ EDUKACIJE STRIPOM U HRVATSKIM OSNOVNIM ŠKOLAMA	293
Popis sudionika.....	333

Jovanka Denkova
Filološki fakultet u Štipu
Makedonija

FANTAZIJA ILI „REALNOST“ U ZNANSTVENOJ FANTASTICI ZA DJECU

Svrha je ovog rada ukazati na jedno od mnogih obilježja žanra znanstvene fantastike, a to je superiornost u medicine i znanstveno-tehnološkome razvoju, koji se prikazuju u suvrmenoj makedonskoj SF književnosti za djecu i mlade. U svim citiranim romanima autori govore o neograničenim mogućnostima znanosti i tehnologije u dalekoj neodređenoj budućnosti. Prije svega, ovde mislimo na izuzetne tehničke izume koji imaju pridošlice sa drugih planeta, koji pomažu nama Zemljanima ili pokušavaju uništiti život kakav poznajemo.

Ključne riječi: znanost, tehnologija, čovječanstvo, napredak i budućnost.

ФАНТАЗМАГОРИИТЕ ИЛИ „РЕАЛНОСТА“ НА НАУЧНАТА ФАНТАСТИКА ЗА ДЕЦА

Според Људмила Стојанова, „успехот на еден космички поход, пред сè, зависи од транспортното средство, од неговата цврстина и солидност. Не е случајно што фантастите толку многу место посветуваат на наведување на исклучителни технички податоци за вселенскиот брод и детално го опишуваат неговото вооружување кое би ги издржало и најнепријатните изненадувања на едно подолго патување низ непријателски расположената Вселена. Стојанова смета дека генеалогичката на фантастичниот космички брод потсетува на живиот брод-птица и бродот-коњ од сказната со универзалноста карактеристична за нив: способноста да пловат по водата и да се движат по копно, да летаат во воздух, да патуваат под земја”.¹

Во романот *Планетата Окталз*² од Лилјана Белева се прикажани голем број на научно-технолошки пронајдоци. Таквите високо развиени научно-технолошки откритија секогаш се во сопственост на

¹ Људмила Стојанова, *Бајка и мит - корени научне фантастике*, Српска фантастика, САНУ, Београд, 1989, стр.70.

² Лилјана Белева, *Планетата Окталз*, Детска радост, Скопје, 1988.

вонземјаните. Во прв ред, електронското и брзо учење со кое се олеснува меѓугалактичката комуникација: „Ние имаме апарати што ги анализираат различните јазици и ги коментираат. Тоа го постигнуваме за дваесет и четири часа. Потоа нè успиваат и нè научуваат на јазикот што ни е потребен. Кога ќе се разбудиме, подготвени сме за разговор со кое и да е човечко суштество од вселената” (стр.27); потоа, патувања низ вселената со вселенски бродови кои патуваат низ многу димензии со брзината на светлината: „Штом ќе го ставиме во погон вселенскиот брод, тој со брзината на мислата ќе помине низ тунелот и ќе се спушти на Окталз” (стр.12); „Погледни кон светлосната патека, таа за миг ќе се престори во џиновски мрачен тунел... Овој тунел низ вселената е најкраткиот пат до планетата Окталз, врви низ нашата четириесет и четврта димензија... Тој го заштитува нашиот вселенски брод од какви било уреди на Земјаните како и на жителите на другите планети (...), така што сме сосема невидливи и недопирливи” (стр.12); „Пред излезот од куполата во кои беа вградени уреди за летање”(стр.67); разни превозни средства: „...озгора некаде од сивиот хоризонт го здогледа првиот полицаец на воздушен мотор” (стр.59); ласерското оружје е вообичаено за научната фантастика: „Набргу и низ нив забаботе огнот од ласерскиот пиштол на Црвениот” (стр.70), во тој миг силен млаз од некоја течност шикна озгора кон едниот, па кон другиот бегалец... Од несреќните бунтовници не остана ништо, беа безмилосно уништени без трага и глас” (стр.59); машина за патување низ времето: „Златко исто така сфати дека не треба многу да се потпира на предвидувањата на времепловската машина во врска со својата иднина” (стр.113); разни чудесни апарати: „Апарат со чија помош за помалку од половина час твоите јајца ќе станат птици што пеат”. Благодарение на развиената наука на планетата Окталз луѓето се долговечни: „Благодарение на научните достигнувања, сите ние овде живееме триста години, а не старееме. Кога ќе наполниме дваесет и пет години, процесот на стареење и зреење престанува и ние остануваме млади сè до смртта” (стр.26); кај нив нема болести: „... да ти дадеме една скапа инекција против сите болести...” (стр.20); „...немам ништо против да бидам вечно здрав (стр.21); потоа, храната е во вид на пилули: „...на Окталз не постои храна на каква си навикнат на Земјата. Но, веднаш да те израдувам, се потрудивме специјално за тебе да произведеме пилули кои имаат сличен вкус со јадењата што ти е омилен на Земјата. На секоја пилула е испишан називот на храната, така што ќе можеш да јадеш по свој избор”(...); се користат хемиски стимуланси: „...во пилулите со храна им се додаваат извесни лекови кои ги парализираат сите нивни умствени и сетилни способности за сè друго освен за работата и одржувањето на нивните основни животни потребни”(стр.49), а наталитетот се контролира со генетска селекција: „... на Окталз нема деца веќе двесте седумдесет и пет години. Кај нас децата се произведуваат на секои двесте деведесет и седум години, три години пред смртта на оваа генерација што живее сега, која откако ќе ги обучи за три години новите потомци, умира”(стр.36); „...ние за три години имаме здрави и возрасни луѓе кои веднаш се вклучуваат во работата”(стр.36).

И во романот *Омајот на вселената*,³ авторот Лилјана Белева продолжува да ги експонира овие научни откритија - долговечноста: „Сите живееме исто: шестотини години. ...Ние старееме само до триесетта. Потоа шестотини години сме се исти и според изгледот и според физичките и психичките способности”(стр.20); поседување на лекови против болести кои на Земјата се неизлечиви, како и разни апарати за заштита: „Потоа тој го замоли супер мозокот Аеликс да ја протолкува формулата на лекот против ракот...”(стр.57); „Ќе го прилепиш ова апаратче на срцето и тоа ќе те штити од сè. Веднаш ќе создаде обвивка околу твоето тело и никој на никаков начин не ќе може да ти го загрози животот. Ќе бидеш заштитен и од сите болести зашто ниту еден вирус не ќе може да влезе во тебе”(стр.58). Жителите на планетата Изалеус го имаат и својството да бидат невидливи со волшебни напивки и специјално изработени скафандри: „Имаме начин да стануваме невидливи, па одвреме навреме по потреба се шетаме со невидливи скафандри меѓу вас” (луѓето- мое, Ј.Д.)(стр.21); „Во ракетата имам од волшебната напивка која ако се согласиш може да те направи невидлива четири дена, а за тоа време само за тебе ќе бидам видлив”(стр.34); „Нашите снабдувачи пред да заминат таму ќе се напијат од напивката што ги прави невидливи, ќе седнат во специјалните невидливи летилицы...” (стр.25).

И Пени Трпковски во романот *Далечно патување*⁴ силно верува во идниот научно-технолошки прогрес. Дојденците од Земјата меѓу кои се наоѓа и момчето Симе поседуваат електронски преведувач на јазици, со помош на кој се разбираат со цивилизациите со кои можеби ќе се сретнат на својот истражувачки поход во вселената: „Вклучи го електронскиот преведувач да видиме што зборуваат”(стр.62). И самиот главен јунак - Симе измислува апарат со помош на кој може да се разговара на многу ниска фреквенција, во случајов со саканата девојка Вера: „Не знам како таа ги слушна овие зборови, но кога ги изговорив забележав дека се обрнува назад, но не можеше да ме забележи бидејќи имаше многу народ”(стр.21). Исто така, експедицијата поседува и медицински апарати за вршење на операции на повредениот мозок на озрачениот научник Желчев: „Од некаде се појави апаратот за наркоза. Електричното пулсирање на струјата го заспа повредениот мозок и по неколку минути лекарот рече: - Почнувам со операцијата! Го зеде безболниот ултразвучен нож, сличен на изострен молив, и полека почна да ја засекува кожата. Веќе почна да се појавува и мозокот, а од крв немаше ниту трага, зашто овој нож на одредена фреквенција не само што бескрвно го сече ткивото, туку ја згрутчува и крвта”(стр.40-41).

Во романот *Авантурите на Марко Дамјан*⁵ прикажани се неколку научно-технолошки пронајдоци. Најпрвин, тука се летачките вселенски штици кои вонземјаните, во знак на благодарност им ги подаруваат на двајцата јунаци, но кои се движат на, за нас, незамислив погон: „Нивното движење е на мисла. Роботот ќе ги

³ Лилјана Белева, *Омајот на вселената*, Култура, Скопје, 2001.

⁴ Пени Трпковски, *Далечно патување*, Библиотека „Детето и сообраќајот“, Скопје, 1981.

⁵ Мирко Зафировски, *Авантурите на Марко и Дамјан*, Макавеј, Скопје, 2005.

конструира на мислата на оној што ги поседува и што ќе ги употребува. Тие можат да се движат само доколку сопственикот за кого се конструирани е на нив, доколку неговата мисла е управена кон цекта кон која сака да стаса... Доколку сака друг да ги употребува, може само да се повреди, бидејќи локаторот не ја препознава неговата мисла”(стр.38). Потоа, треба да се спомне и заштитната невидлива обвивка која околу себа ја има Црниот ѓавол: „Кога каменот ќе полеташе кон него, така без да го допре неговото тело се одбиваше и паѓаше на земја...Почнавме да го гаѓаме со нашите остри коџа. И тие се одбиваа од нешто, што воопшто не го гледавме”(стр.69). И на крај, неизоставна е и просирната комора која ја поседува Црниот ѓавол и која му овозможува да врши трансмисија на животната сила и моќ на луѓето од нив во себе, со што тој станувал сè посилен: „Во тој момент, во една кабина обвиткана во некаква просирна материја го забележал мажот што отишол пред една недела пред него...Мажот во кабината се превиткувал од болка и полека ја губел својата снага, бидејќи станал сè помал и посув, Црниот ѓавол станувал сè поголем, посилен, позадоволен...”(стр.70).

И во романот *Зена - ќерка на ѕвездите*⁶ Вернанците поседуваат разни апарати и пронајдоци за побрзо растење на растенијата: „На многу места во собата беа поставени украсните растенија што, како и насекаде по градовите, беа одгледувани како електрокултура, што значи дека растеа со помош на дејство на електрозрачење со специјални ламби, дење и ноќе за побрзо да растат”(стр.10); за комуникација: „ - Сепак ќе се радувам кога ќе се вратиш - рече и притоа ѝ тутна еден мал микро-транзисторски апарат што прилегаше на рачен часовник. - Земи го ова. Со него постојано ќе бидеме во врска, каде и да се најдеш”(стр.22); за заштита од надворешни влијанија и повреди со заштитни невидливи обвивки: „Зена во истиот миг се загради со одбранбен воздушен ѕид. Просторот околу неа се стегна во невидлива кристална обвивка...”(стр.68), „Јана замавна и списка од болка. Нејзините кривки тупаници удрија во цврстиот одбранбен воздушен простор со кој Зена се загради како со невидлив кристален ѕид”(стр.106). Тие ја имаат и способноста за левитација: „Зена се одлепи од почвата. И покрај силата на Земјината тежа, нејзините чекори станаа десетпати подолги од чекорите на цивилот што трчаше по неа. - Луѓе-е! Онаа девојка лета!” (стр.136-137). Овде преку негација на способностите на земјаните се истакнуваат способностите на Вернанците: „Значи, луѓето од оваа планета ја немаат способноста да ја предвидат иднината, не знаат да си создадат одбранбен воздушен ѕид, или да се одлепат од почвата кога треба да побрзаат...”(стр.72). Зена има навистина чудесни моќи: може да спие лебдејќи во воздухот (иако не се објаснува како го прави тоа), со мала интервенција успева да поправи автомобил, по потреба може да се смалува и пак да се враќа во првобитната големина, може да ја предвидува иднината и да интервенира кога на Земјаните им е потребна помош, итн. Евидентно е дека хероината на ова научно-фантастично дело за деца и младина „ги употребува своите моќи за да им помогне на другите во неволја и да прави добри дела. Нејзините моќи можат да бидат производ (или ќе бидат производ) на науката и

⁶ Томе Арсовски, *Зена – ќерка на ѕвездите*, Детска радост, Скопје, 1988.

техниката. Со тоа се сугерира дека од суштествата од другите планети на Земјаните не им се заканува опасност, туку напротив, можни се пријателство и соработка, особено меѓу децата”.⁷

Во романот *Арис или прва љубов*⁸ од Томе Арсовски, Вернанците поседуваат такви необични за Земјаните апарати за меѓузвездена комуникација: „Со тоа мало, грдо апаратче на раката, или во горниот џеб од блузата, ќе ги разбираш јазиците на Верна без проблем” (стр.32); киборзи кои со изгледот тешко можат да се разликуваат од луѓето: „Значи овде и тоа го имаат: вештачки луѓе?!... Не се разликуваше од жива девојка, изработката беше совршена... Нејзиниот мозок беше направен толку прецизно, што можеше да зборува, да слуша и извршува усно издадени наредби, дури имаше вграден и емоционален апарат: низ нејзините прсти проструи топлина, како да се возбуди!”(стр.58).

Во романот *Кристална планета*⁹ Вернанците поседуваат мошне софистицирани оружја: „Го погледна ласерскиот пиштол, нанишани и ја испали втората огнена топка” (стр.67); „ - Добро, - рече најпосле Катерина и, пред овие да ја сопрат, испука уште една ласерска бомба” (стр.78).

Во *Ацела*,¹⁰ пак, присутно е генетското селектирање на децата во хромозомски лаборатории за да се избегнат можните несакани случајности: „Ако сакаш дете, треба да појдеш и да си го порачаш во хромозомските лаборатории, а Центарот за производство на деца ќе определи со какви особини и способности да биде детето. Како може да се роди дете во денешно време без да се знае како ќе се развива; најпосле, од каде можеш да знаеш какво ќе биде тоа дете?” (стр.28). Нивната наука отишла толку далеку што станале способни да произведат вештачки Јали (двојници): „Сит ги испитуваше условите за создавање вештачки Јали-аниди, сосем слични на Јалите. Големiot совет беше запознат дека со анидите би се населувале двете најоддалечени планети, Нал и Тан на кои хелеолозите беа монтирале вештачки сонца и создале вештачки атмосфери” (стр.29).

И во *Керката на ѕвездите*¹¹ се среќаваат истите напредни научно-технолошки пронајдоци: „Ина имаше во себе протонски стрелач и без страв тргна кон нив”(стр.165); „...Среќа што на бродот има хромозомски селектор и коректор за програмирање на врските во ДНК молекулите...”(стр.166).

Во романот *Двојната Ева*¹² од Стојмир Симјановски децата се создаваат со хромозомски селектор за да се избегне можноста за евентуална генетска грешка: „Бидејќи Мелите се создаваа со хромозомско кодирање, сите

⁷ Dragoljub D. Gajić, naučno-fantastična priča Vesne Aleksić, Detinjstvo, Novi Sad, br.1-2, 2000.

⁸ Томе Арсовски, Арис или прва љубов, Детска радост, Скопје, 1989.

⁹ Томе Арсовски, Кристална планета, Детска радост, Скопје, 1998.

¹⁰ Стојмир Симјановски, Ацела, Детска радост, Скопје, 1977.

¹¹ Стојмир Симјановски, Керката на ѕвездите, Битола, 1985.

¹² Стојмир Симјановски, Двојната Ева, Детска радост, Скопје, 1991.

беа исти и еднакви освен, бојата на косата и бојата на очите” (стр.76); „Мелите во програмите за генетско кодирање беа го вградиле и гелот за заштита на здравјето...” (стр.87). На планетата Алина етена се употребуваат вештачки стимуланси за опуштање: „...главно правило во животот беше никогаш и за ништо да не се дозволи трошење енергија за лутење или бес, страв или која и да било друга емоција, туку со помош на ситоколаните да се неутрализираат емоциите и животот да биде без грижи и без возбудувања”(стр.87). Благодарение на науката го откриле и начинот за продолжување на животот со многубројни регенерации кои, пак, им се достапни само на одбрани, т.е. само на оние со заслуги за планета и нејзините жители: „Оран дотогаш имаше три регенерации и сакаше уште еднаш да се регенерира...”(стр.106).

Стојмир Симјановски дава песимистичка визија за иднината на човештвото. Тој не ја застапува онаа наивна и речиси безусловна верба во апсолутната моќ и корист на техничкиот напредок. Тој цврсто верува дека конечната одлука за тоа дали техниката е пријател или непријател на човекот, зависи исклучиво од него. „Сè додека одлуката е во рацете на човекот, таа е најмоќното средство на напредокот. Тоа ќе биде така сè додека човекот владее со себе, приспособувајќи ги своите интелектуално способности и своите одлуки наспрема рационалната структура на Вселената, бидејќи само грешките против неуништливите и апсолутни закони на вечниот поредок можат да го уништат човештвото. Значи, човекот најмногу треба да се плаши од своите сопствени грешки”¹³.

Во наведените дела авторите зборуваат за неограничените можности на науката и техниката во некоја далечна неопределена иднина, која ќе им овозможи на сите луѓе да бидат постојано млади и убави (*Планетата Окталз* и *Омајот на вселената*), вечно здрави (*Двојната Ева*,...), долговечни (*Двојната Ева*...), децата генетски да се селектираат во хромозомски лаборатории (*Ацела*...), и дека нема да ни се закануваат никакви опасности. Но, со таквото истакнување на позитивните ефекти од науката, писателите на научната фантастика истовремено како да ни укажуваат дека „таквата сеопшта рационализација на животот мора да го уништи човековиот дух. Тие отворено имплицираат дека засилениот техничко-технолошки развој може да ја предизвика пропаста на земската цивилизација”¹⁴. Понатаму, Е. Ператонер истакнува дека „голем број од светските писатели на научна фантастика го застапува гледиштето дека научно-технолошкиот напредок е неопходен за понатамошниот развој и за што подобро уредување на животот и општеството, но притоа забележува дека тие го прават тоа за да го свртат вниманието на можните опасности”¹⁵. Или според зборовите на Дарко Сувин: „Тој нов, биотехнички и психотехнички потполно регулиран свет не е ни малку прекрасен”¹⁶. Зборувајќи за светот во расказите на Стојиљковиќ, Лилјана Пешикан Љуштановиќ, зборува и за светот на

¹³ E. Peratoner, Smisao i težnje naučno-fantastične i utopističke literature, Izraz, br.6, Svjetlost, Sarajevo, 1959, str.704-705.

¹⁴ E. Peratoner, nev.delo, str. 709-710.

¹⁵ Isto, str.706.

¹⁶ Darko Suvin, Od Lukijana do Lunjika, Epoha, Zagreb, 1965, str. 351.

научната фантастика, воопшто. Притоа, таа, истакнува дека „светот на научната фантастика во никој случај не е некој разубавен и свет во кој противречностите се решаваат брзо, лесно и без остаток. Напротив, како во расказите на Влада Стојиљковиќ, така и во целата НФ воопшто, има елементи на негативна утопија, која потекнува од универзалниот човеков страв за тоа како човекот ќе ги совлада високите технологии во иднината, а притоа да не се загрози неговата човечност”.¹⁷

FANTASIES OR “REALITY” OF SCIENCE FICTION FOR CHILDREN

Abstract: The aim of this paper is to point to one of the many features of the science fiction genre, and its prevalence in the medical and scientific-technological development which are displayed in the Macedonian contemporary science fiction literature for children and youth. In all mentioned works the authors talk about the limitless possibilities of science and technology in a vague, distant idnina. Here, above all, we think of those outstanding technical inventions that have newcomers from other planets, or that help us earthlings, or are trying to destroy life as we know how.

Key words: Science, technology, humanity, progress and future.

ЛИТЕРАТУРА

- Арсовски, Томе (1988), Зена – ќерка на ѕвездите, Детска радост, Скопје.
Арсовски, Томе (1989) Арис или прва љубов, Детска радост, Скопје.
Арсовски, Томе (1998), Кристална планета, Детска радост, Скопје.
Белева, Лилјана (1988), Планетата Окталз, Детска радост, Скопје.
Белева, Лилјана (2001), Омајот на вселената, Култура, Скопје.
Gajić, D. Dragoljub (2000), Naučno-fantastična priča Vesne Aleksić, Detinjstvo, Novi Sad, br.1-2.
Зафировски, Мирко (2005), Авантурите на Марко и Дамјан, Макавеј, Скопје.
Ljuštanović, Pešikan Ljiljana (1999), SF za decu i odrasle, Detinjstvo, Novi Sad, br.1.
Peratoner, E. (1959), Smisao i težnje naučno-fantastične i utopističke literature, Izraz, br.6, Svjetlost, Sarajevo.
Suvin, Darko (1965), Od Lukijana do Lunjika, Епоха, Zagreb, 1965.
Симјановски, Стојмир (1977), Ацела, Детска радост, Скопје.
Симјановски, Стојмир (1985), Ќерката на ѕвездите, Битола.
Симјановски, Стојмир (1991), Двојната Ева, Детска радост, Скопје.
Стојанова, Људмила (1989), Бајка и мит - корени научне фантастике, Српска фантастика, САНУ, Београд.
Трпковски, Пени (1981), Далечно патување, Библиотека „Детето и сообраќајот“, Скопје.

¹⁷ Ljiljana Pešikan Ljuštanović, SF za decu i odrasle, Detinjstvo, Novi Sad, br.1, 1999.